

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

จากการที่ธนาคารแห่งประเทศไทยได้นำมาตรการเปิดเสรีทางการเงินเข้ามาใช้ในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2523 เป็นต้นมา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันให้กับระบบการเงินในประเทศไทย จากที่เคยได้รับการคุ้มครองจากรัฐด้วยมาตรการและกฎระเบียบทางการเงิน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ระบบการเงินมีเสถียรภาพมั่นคงเพราะไม่ต้องแข่งขันกับใครแต่ก็ทำให้ระบบการเงินของไทยอ่อนแอและไม่มีประสิทธิภาพในการจัดสรรทรัพยากรเงินทุนให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ระบบเศรษฐกิจ จึงจำเป็นต้องให้เกิดการเปลี่ยนโครงสร้างระบบการเงินภายในประเทศด้วยการปล่อยให้กลไกตลาดเข้ามาทำงานมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามปัญหาจากการพัฒนาระบบการเงิน ที่มีการเปลี่ยนแปลงและแม้กระทั่งหลังจากนั้นก็ตาม เนื่องจากการปล่อยให้กลไกทำงานโดยเสรีทำให้การวางแผนและการควบคุมทางการเงินทำได้ลำบากมากขึ้น

การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญและเป็นหัวใจของการเปิดเสรีทางการเงินได้แก่ การปล่อยให้อัตราดอกเบี้ยลอยตัวโดยเสรี การเปิดให้มีการเคลื่อนย้ายเงินทุนโดยเสรี การส่งเสริมบรรยากาศการแข่งขันในระบบการเงินในประเทศ มาตรการเหล่านี้ก่อให้เกิดความผันผวนกับตัวแปรที่สำคัญทางเศรษฐกิจโดยเฉพาะกับปริมาณเงินและอัตราดอกเบี้ย จึงเป็นตัวแปรที่ถูกใช้ในการกำหนดเป้าหมายชั้นกลาง (Intermediate Target) ของนโยบายการเงิน และเป็นข้อมูลพื้นฐานในการตัดสินใจทางเศรษฐกิจ ดังนั้นความผันผวนที่เกิดขึ้นกับตัวแปรทั้งสองนี้ก็จะส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานทางเศรษฐกิจ

เพื่อรักษาของระบบเศรษฐกิจการเงินของประเทศ สิ่งสำคัญที่เจ้าหน้าที่ทางการเงินจะต้องตระหนักอยู่เสมอคือ การดำเนินนโยบายการเงิน ในฐานะที่เป็นเครื่องมือในการดำเนินนโยบายการเงินเพื่อควบคุมการเคลื่อนไหวของตัวแปรทางการเงิน ให้เคลื่อนไหวไปในทิศทางที่ต้องการ ภายใต้ข้อจำกัดที่ว่า การเคลื่อนไหวนั้น จะต้องเป็นไปอย่างสอดคล้องกับเป้าหมายทางเศรษฐกิจขั้นสุดท้ายทางเศรษฐกิจ (Ultimate Goals) เช่น การมีเสถียรภาพของระดับราคา การจ้างงานเต็มที่ การมีระดับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในระดับที่เหมาะสม การมีดุลยภาพในดุลการค้าและดุลการชำระเงิน เป็นต้น ซึ่งการที่จะบรรลุเป้าหมายเหล่านี้ จำเป็นต้องอาศัยการ

ดำเนินนโยบายการเงินที่เหมาะสม และมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะนโยบายการเงินซึ่งมีเครื่องมืออยู่หลายประเภท ที่สำคัญคือ

1. เครื่องมือควบคุมเชิงปริมาณ(Quantitative Control)
 - 1.1 การซื้อขายหลักทรัพย์ในตลาดเปิด
 - 1.2 การเปลี่ยนแปลงในอัตราซื้อลด
 - 1.3 การเปลี่ยนแปลงอัตราเงินลดสำรองตามกฎหมาย
2. เครื่องมือควบคุมด้านคุณภาพ หรือการควบคุมเครดิตเฉพาะอย่าง(Qualitative Control)
 - 2.1 การควบคุมเครดิตเพื่อการอุปโภคบริโภค
 - 2.2 การควบคุมเครดิตเพื่อการซื้อบ้านและที่ดิน
 - 2.3 การควบคุมเครดิตโดยการกำหนดอัตราซื้อลดหลายอัตรา
 - 2.4 การควบคุมเครดิตเพื่อการซื้อขายหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์
 - 2.5 การควบคุมเครดิตโดยกำหนดเงินมัดจำสินค้า
3. เครื่องมือควบคุมโดยตรง(Direct Control)

เช่นการกำหนดวงเงินสูงสุดในการปล่อยกู้ให้กับธุรกิจบางประเภท

เครื่องมือที่เจ้าหน้าที่ทางการเงินให้ความสนใจเป็นอย่างมากคือ เครื่องมือควบคุมเชิงปริมาณ ซึ่งเจ้าหน้าที่ทางการเงินใช้ควบคุมเป้าหมายขั้นสุดท้ายทางเศรษฐกิจ แต่เนื่องจากยังมีช่องว่างระหว่างเป้าหมายการเงินกับเป้าหมายทางเศรษฐกิจอยู่ (หรือกล่าวได้ว่านโยบายการเงินยังไม่สามารถควบคุมเป้าหมายขั้นสุดท้ายได้โดยตรง) ดังนั้นเจ้าหน้าที่ทางการเงินจะกำหนดเป้าหมายทางการเงิน ซึ่งมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับเป้าหมายขั้นสุดท้ายมากที่สุด เช่น ปริมาณเงิน (M1,M2) อัตราดอกเบี้ยในระยะสั้น โดยเป้าหมายชั้นกลางนี้จะเป็นตัวเชื่อมโยงระหว่างนโยบายการเงินกับเป้าหมายขั้นสุดท้าย ซึ่งถ้าเจ้าหน้าที่ทางการเงินสามารถเลือกใช้เป้าหมายชั้นกลางได้ดี ก็จะสามารถควบคุมภาวะทางเศรษฐกิจได้เช่นกัน แต่ในสิ่งแวดล้อมหลังเปิดเสรีทางการเงิน การควบคุมการเคลื่อนไหวของตัวแปรชั้นกลางเหล่านี้ ทำได้ลำบากมากขึ้นเนื่องจากความผันผวนในปัจจุบันทั้งภายในและภายนอกประเทศ ดังนั้นนอกจากความเคลื่อนไหวแล้วความผันผวนก็เป็นสิ่งสำคัญที่จะบอกว่าหากตัวแปรเหล่านี้มีความผันผวนมากขึ้นจะมีผลอย่างไรต่อระบบเศรษฐกิจ และการรักษาเสถียรภาพในตัวแปรทางการเงินดังกล่าวจะมีความสำคัญต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจและเสถียรภาพในระดับราคาอย่างไร

ในการศึกษาครั้งนี้จึงได้พยายามค้นหาลักษณะความผันผวนในปริมาณเงินและอัตราดอกเบี้ยเพื่อหาความสัมพันธ์และผลกระทบที่มีต่อผลการดำเนินงานทางเศรษฐกิจโดยเปรียบเทียบ

ระหว่างช่วงก่อนและหลังการเปิดเสรีทางการเงินเมื่อกลไกตลาดมีบทบาทมากขึ้นตัวแปรชั้นกลางตัวใดระหว่างปริมาณเงินและอัตราดอกเบี้ยจะมีประโยชน์สูงสุดในการนำมาใช้เป็นเป้าหมายชั้นกลางของนโยบายการเงินเพื่อใช้ควบคุมทิศทางของระบบเศรษฐกิจและก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

1.2 วัตถุประสงค์ในการศึกษา

- 1) เพื่อศึกษาถึง ลักษณะของการเปิดเสรีทางการเงินและผลกระทบต่อโครงสร้างระบบการเงินไทย โดยเฉพาะผลต่อตัวแปรที่เป็นเป้าหมายที่สำคัญทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ปริมาณเงินและอัตราดอกเบี้ย
- 2) เพื่อศึกษาถึงการส่งผลกระทบจากความเสี่ยงในความผันผวนของปริมาณเงินและอัตราดอกเบี้ย ทั้งในช่วงก่อนและหลังการเปิดเสรีทางการเงินว่าจะมีผลกระทบต่อผลการดำเนินงานทางเศรษฐกิจอย่างไร
- 3) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิภาพการเป็นเป้าหมายชั้นกลางของปริมาณเงินหรืออัตราดอกเบี้ยว่าตัวใดจะมีความสอดคล้องกับเป้าหมายชั้นสุดท้ายทางเศรษฐกิจมากกว่ากัน
- 4) เพื่อศึกษาถึงแหล่งที่มาของผลกระทบจากความผันผวนในปริมาณเงินและอัตราดอกเบี้ยที่มีต่อผลการดำเนินงานทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะจากส่วนที่คาดการณ์ได้ (Anticipated Variability)

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การศึกษาในครั้งนี้คาดว่าจะได้รับประโยชน์ในด้านต่างๆดังนี้

- 1) เพื่อทราบถึงสถานะทางการเงินตลอดจนปัญหาจากความผันผวนในปริมาณเงินและอัตราดอกเบี้ยว่ามีลักษณะอย่างไรเมื่อประเทศไทยเปิดเสรีทางการเงิน
- 2) เพื่อทราบถึงลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณเงินและอัตราดอกเบี้ยกับผลการดำเนินงานทางเศรษฐกิจภายในช่วงระยะเวลาก่อนและหลังเปิดเสรีทางการเงิน
- 3) เพื่อให้เกิดแนวทางในการกำหนดเป้าหมายของนโยบายที่จะใช้ในการควบคุมระบบเศรษฐกิจภายใต้สิ่งแวดล้อมใหม่หลังเปิดเสรีทางการเงิน ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.4 ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาเชื่อมโยงผลกระทบระหว่างความผันผวนในอัตราดอกเบี้ยโตของปริมาณเงินและอัตราดอกเบี้ยในช่วงก่อนและหลังการเปิดเสรีทางการเงินของประเทศไทย ในช่วงประมาณ 10 ปีที่ผ่านมาว่าจะมีผลกระทบอย่างไรต่อผลการดำเนินงานทางเศรษฐกิจ ช่วงเวลาในการศึกษาค้างนี้จะแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ในช่วงก่อนเปิดเสรีทางการเงินเดือนมกราคม 2531 ถึง มิถุนายน 2535 และในช่วงหลังเปิดเสรีทางการเงินคือในช่วงเดือนกรกฎาคม 2535 ถึงเดือน พฤษภาคม 2539 เพื่อประโยชน์ในการเปรียบเทียบให้เห็นผลกระทบช่วงก่อนและหลังการเปิดเสรีทางการเงิน เนื่องจากในเดือนมิถุนายน 2535 เป็นช่วงที่ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ประกาศให้ อัตราดอกเบี้ยทุกชนิดลอยตัวโดยเสรีจึงได้อาศัยช่วงเวลาดังกล่าวเป็นจุดเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง และการแบ่งแยกผลในการศึกษามลกระทบจากการเปิดเสรีทางการเงิน

1.5 แหล่งที่มาของข้อมูล

ข้อมูลที่จะใช้ทำการศึกษาคือข้อมูลทุติยภูมิและปฐมภูมิ โดยมีแหล่งข้อมูลที่น่ามาใช้ในการศึกษานี้ได้มาจากหน่วยงานต่างๆ ดังนี้

1. ธนาคารแห่งประเทศไทย
2. ห้องสมุดของสถาบันต่างๆ เช่น ห้องสมุดธนาคารแห่งประเทศไทย ห้องสมุดคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ห้องสมุดกลางมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย